

उशना काण्वः। पवमानः सोमः। त्रिष्टुप्।

अयं सोम इन्द्र तुभ्यं सुन्वे तुभ्यं पवते त्वमस्य पाहि।

त्वं ह यं चकृषे त्वं ववृष इन्द्रु मदाय युज्याय सोमम्॥ ९.०८८.०१

अयम्- एषः। सोमः- रस। इन्द्र- परमेश्वर। तुभ्यम्- त्वदर्थम्। सुन्वे- निष्पन्नः। तुभ्यम्- त्वदर्थम्। पवते- क्षरति। यम्। त्वम्। चकृषे- करोषि। त्वम्। यं सोमम्- रसम्। मदाय- तृप्तये। युज्याय- योगाय समाधये। ववृषे- वृणोषि। अस्य- एतस्य रसस्य धारणाम्। त्वम्। पाहि- रक्ष॥१॥

स ई रथो न भुरिषाळयोजि महः पुरूणि सातये वसूनि।

आदीं विश्वा नहुष्याणि जाता स्वर्षाता वन ऊर्ध्वा नवन्त॥ ९.०८८.०२

स ईम्- सोमम्। रथो न - रथ इव। भुरिषाट्- बहुधारकः। अयोजि- युज्यते। महः- महात्मा। पुरूणि वसूनि- बह्वयः संपदः। सातये- लब्धये प्रापितवानसि। आत्- अनन्तरम्। ईम्- सोमं रसम्। विश्वा- सर्वे। ऊर्ध्वा- उत्कृष्टाः। नहुष्यानि जातानि- मनुष्याः। वने- वननीये हृदये। नवन्त- सङ्गच्छन्ति॥२॥

वायुर्न यो नियुत्वाँ इष्टयामा नासत्येव हव आ शम्भविष्ठः।

विश्ववारो द्रविणोदा इव त्मन्यूषेव धीजर्वनोऽसि सोम॥ ९.०८८.०३

सोम- रस। इष्टयामा- इष्टगतिः। नियुत्वान्- नियतः। वायुर्न- वायुः प्राणाधिदेवतेव। नासत्येव- अश्विनौ प्राणेशाविव। हवे- आह्वाने। आ- समन्तात्। शंभविष्ठः- अतिशयेन आनन्दकरोसि।

त्मन्- स्वात्मना । विश्ववारः- सर्ववरेण्यः । द्रविणोदा इव- संप्रदायक इव भवसि । पूषेव- पोषक
आत्मसूर्य इव । धीजवनः- मनोवेगः । असि- भवसि ॥३॥

इन्द्रो न यो महा कर्माणि चक्रिहन्ता वृत्राणामसि सोम पूर्भित् ।

पैद्वो न हि त्वमहिनाम्नां हन्ता विश्वस्यासि सोम दस्योः ॥ ९.०८८.०४

यः । इन्द्रो न- ईशनाधिदेवतेव । महा कर्माणि- महाकर्माणि । चक्रिः- अकरोः । सोम- रस ।
वृत्राणाम्- आवरणानाम् । हन्ता- नाशकः । पूर्भित्- बन्धभेदकः । असि- भवसि । त्वम् । पैद्वो न-
अश्व इवासि । अहिनाम्नाम्- अप्रज्ञास्थभावनानाम् । हन्ता- नाशकः । विश्वस्य- सर्वस्य । दस्योः-
चोरभावनस्य । हन्ता असि ॥४॥

अग्निर्न यो वन आ सृज्यमानो वृथा पाजांसि कृणुते नदीषु ।

जनो न युध्वा महत उपब्दिरियति सोमः पवमान ऊर्मिम् ॥ ९.०८८.०५

वने- अरण्ये । यः । अग्निर्न- पावक इव । आ- समन्तात् । सृज्यमानः- सृष्टः । नदीषु । वृथा-
अनायासेन । पाजांसि- बलानि । कृणुते- कुरुते । युध्वा जनो न- योद्धारो जना इव । महतः-
महान्तं मन्त्रम् । उपब्दिः- शब्दायमानो भवति । पवमानः सोमः- पुनानो रसः । ऊर्मि- तरङ्गम् ।
इयति- प्रेरयति ॥५॥

एते सोमा अति वाराण्यव्या दिव्या न कोशासो अभ्रवर्षाः ।

वृथा समुद्रं सिन्धवो न नीचीः सुतासो अभि कलशौ असृग्रन् ॥ ९.०८८.०६

एते- इमे । सोमाः- रसाः । वाराण्यव्या- वरणीयं रक्षाभूतं प्रतीकम् । अति- अतिक्रम्य च सरति ।
अभ्रवर्षाः- मेघाख्यस्थैर्यनिष्पन्नाः । दिव्या न कोशासः- दिव्या आपो मूलशक्तिधारा इव भवन्ति ।

वृथा- अनायासेन । समुद्रम्- अर्णवं प्रति । सिन्धवो न नीचीः- नीचीनाग्रा नद्य इव । सुतासः-
निष्पन्ना रसाः । कलशान्- प्रतीकभूतान् । अभि असृग्रन्- अभिगच्छन्ति ॥६॥

शुष्मी शर्धो न मारुतं पवस्वानभिशस्ता दिव्या यथा विट् ।

आपो न मक्षु सुमतिर्भवा नः सहस्राप्साः पृतनाषाण्ण यज्ञः ॥ ९.०८८.०७

शुष्मी- बली । मारुतं न शर्धः- मरुद्गण इव । पवस्व- क्षर । अनभिशस्ता दिव्या यथा विट्-
अनिन्दितदिव्यप्रजेव क्षर । नः- अस्मदर्थम् । मक्षु- शीघ्रम् । आपो न- मूलशक्तिधारा इव ।
सुमतिः- अनुग्रहबुद्धिः । भव । सहस्राप्साः- विश्वरूपः । अप्स इति रूपनाम । पृताषाट्-
अन्तरायैर्जनितयुद्धसहनशीलः । यज्ञः । न- इव भवसि ॥७॥

राज्ञो नु ते वरुणस्य व्रतानि बृहद्भीरं तव सोम धाम ।

शुचिर्धर्मसि प्रियो न मित्रो दक्षाय्यो अर्यमेवासि सोम ॥ ९.०८८.०८

वरुणस्य- ऋताधिदैवतस्य । राज्ञः- नृपस्य । ते- तव । व्रतानि- धर्माः महान्तः सन्ति । तव-
भवतः । धाम- सदनम् । सोम- रस । बृहत्- महत् । गभीरम्- गम्भीरं भवति । त्वम् । शुचिः-
शुद्धः । असि- भवसि । प्रियो न मित्रः- सुहृदिव प्रियः । दक्षाय्यः- समर्थः । अर्यमेव-
दानशीलदेवतेव । सोम- रस । असि- भवसि ॥८॥